

Posudek na dizertační práci „**Urbanizace a suburbanizace v městských regionech Prahy a Vídně**“ autorky *Mgr. Dariny Posové* předloženou k obhajobě na Katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty UK v Praze.

Disertační práce *Mgr. Dariny Posové* se zaměřuje na studium urbanizace a urbanizačních procesů v městských regionech Prahy a Vídně. Sestává se ze dvou částí – souhrnu šesti publikací typu článků doplněné o shrnující část obsahující teoretické shrnutí přístupů ke studiu urbanizace a suburbanizace a shrnutí hlavních závěrů analýz prezentovaných v šesti příložených publikacích.

Jádrem teoretické úvodní části je diskuse možných teoretických přístupů ke strukturálnímu hodnocení forem urbanizačních procesů v městském regionu jako celku. Autorka v ní kriticky hodnotí van den Bergův model stádií vývoje měst a diskutuje meze jeho použitelnosti v závislosti na typu sledovaných ukazatelů (absolutní/relativní) i jejich konkrétním věcném obsahu (obyvatelstvo/byty...). Autorka (ve spolupráci se svým školitelem) navrhuje alternativní metodu pro strukturální hodnocení vývoje městských regionů. Tato teoretická část je posléze ještě doplněna o teoretické úvahy týkající se urbanizačních procesů v městském regionu a diskuse o prostorových vzorcích metropolitních oblastí založených na hodnocení vybraných charakteristik morfologické struktury metropolitních oblastí, se speciálním zaměřením na problematiku „urban sprawl“.

Čtvrtý z přístupů, které jsou autorkou v úvodní části disertace diskutovány, se soustředí na roli migrace v urbanizačních procesech. Autorka se na tomto místě víceméně distancuje od teoretických přístupů, které spojují suburbanizaci primárně se stěhováním z jádra metropole do jeho zázemí.

Na teoretickou partii úvodní části disertace navazuje stručné zobecnění výsledků, které přinesly autorčiny empirické výzkumy. Značná část úvodní části disertace je věnována srovnání urbanizačních a suburbanizačních trendů v městských regionech Prahy a Vídně. Po představení základních historických faktů o vývoji obou měst a postavení obou městských regionů v národních systémech osídlení je hlavní pozornost věnována srovnávací analýze městských regionů Prahy a Vídně se zaměřením na období 1997 až 2006. Navzdory odlišné historii i odlišnému ekonomickému systému, v němž se oba městské regiony po dlouhá desetiletí vyvíjely, analýza ukazuje i řadu podobností mezi oběma městskými regiony – v obou např. bytová výstavba posiluje jejich v zásadě kompaktní morfologii.

Druhá část disertace je tvořena souborem šesti článků a kapitol v knihách, které autorka napsala buď sama nebo se na jejich napsání podílela jako spoluautorka (jí uváděný autorský podíl kolísá v rozmezí 0,4-0,5). Tyto publikace se zabývají analýzou změn v rozmístění obyvatelstva a bydlení, residenční suburbanizace a srovnáním urbanizačních a suburbanizačních procesů městských regionů Prahy a Vídně.

Celkově hodnotím práci kladně. Text úvodní teoretické části má logickou a přehlednou strukturu. Autorka prokazuje dobrý přehled a znalosti empirických prací na podobné téma, jakým se v disertaci sama zabývá. Jako určitý nedostatek vidím velký důraz na popis a klasifikaci. Teorie jako taková je v textu chápána spíše jako instrument, který má umožnit správně utřídit materiál získaný empirickým výzkumem, než jako nástroj sloužící k formulování obecných pravidelností vývoje, případně jako nástroj ke generování hypotéz, které stojí za to ověřovat či vyvracet empirickou analýzou. V této části práce mi určitě chybí autorčino hledání odpovědí na otázky typu: Proč má cenu ten či onen jev sledovat? Co nám tento vývoj říká o vývoji společnosti? Jaké důsledky může mít tato alternativa vývoje městských regionů a jaké důsledky může mít jiná varianta vývoje? Oceňuji rigoróznost a pečlivost autorčiny empirické práce a rád si přečtu důvěryhodné informace popisující vývoj

pražského (resp. vídeňského) městského regionu. Nejsem si ovšem jist, jestli by cílem takového snažení mělo být, vedle samotného zdokumentování vývoje, jen přispět k rozhodnutí o tom, zda se má pozorovaný proces označovat kupříkladu jako desurbanizace nebo jako suburbanizace. Nezpochybňuji důležitost klasifikací (klasifikace forem urbanizace uváděná v textu Sýkora, Posová 2010 se mi ostatně líbí více než původní klasifikace van den Berga), ale při výlučném soustředění na tento typ teoretického zobecnění empirických dat se mi trochu vytrácí kouzlo vědecké práce spočívající v mém chápání především v hledání odpovědí na věcně relevantní otázky, které si v souvislosti s vývojem metropolitních oblastí můžeme klást. Uvažovat o tom, jaké důsledky sledované procesy budou mít pro dopravu, lokální demokracii, sociálně-prostorové nerovnosti, nebo trh s bydlením, je pro mne mnohem zajímavější představa, než diskutovat o tom, jak bude sledovaný proces pojmenován.

Velmi zajímavé bylo pro mne třeba zjištění, že v letech 1997-2006 nedocházelo v metropolitní oblasti Prahy k prostorové decentralizaci výstavby nových bytů do oblastí s větší vzdáleností od centra města. To platí přesto, že území s největší intenzitou bytové výstavby byla území nacházející se v příměstské zóně, v nichž i relativně malý absolutní počet nově postavených bytů znamená často radikální přeměnu lokality. Jaké příčiny to má a jaké to může mít důsledky? Je to pro Prahu výhoda? Může se to změnit? Úvahy tohoto typu mi v disertaci trochu chybí.

Disertace je nepochybně zpracována velmi pečlivě. Jak text, tak mapové a tabulkové přílohy jsou velmi kvalitně editovány. V textu jsem až na jedinou výjimku nenašel žádnou chybu/překlep/chybějící slovo... To je v dnešní době dosti vzácné a autorku za to oceňuji. Ona zmíněná výjimka se týká str. 38, kde autorka uvádí: „Metropolitní region Vídně se mohl rozvíjet se mohl rozvíjet po roce 1945, resp. 1955 podle pravidel sociálně tržního hospodářství. Od roku 1948 byly postupně odstraněny všechny atributy parlamentně demokratického státu...“ Druhá z vět uvedených vět se zjevně týká Československa. Tato informace z věty zřejmě vypadla....

Navzdory výše zmíněným výhradám jsem přesvědčen, že autorka splnila požadavky na ni kladené. **Doporučuji její práci k úspěšné obhajobě.**

V Praze, 6.9. 2010

Tomáš Kostecký